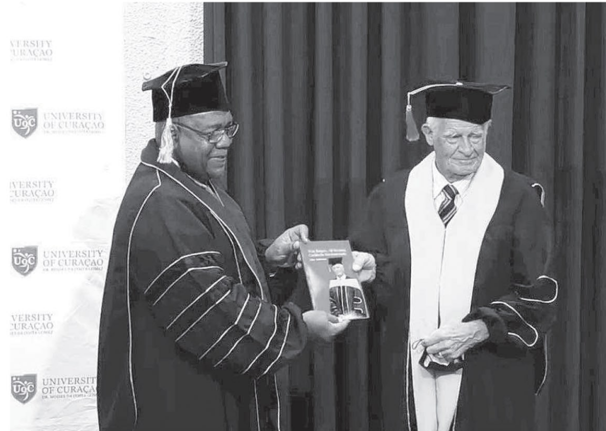
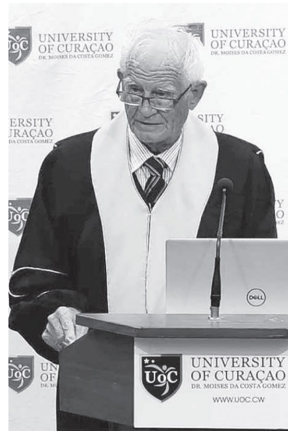
Liber Amicorum voor Wim Rutgers

WILLEMSTAD — Wim Rutgers (1941), bijzonder hoogleraar literatuurwetenschap aan de University of Curaçao, is al vanaf 2017 bezig met zijn afscheidsredes en colleges. Telkens kwam er iets tussen: van aanstellingsverlenging tot corona. Ook zaterdag 11 december werd door vrienden en collega's nog betwijfeld of Rutgers die avond werkelijk zijn laatste rede zou uitspreken.

Rutgers laat een enorme erfenis aan materiaal na over de Caribische literatuur. Over dat erfgoed, maar zeker ook als persoon, werd door collega's Michiel van Kempen, Hilde Neus, Ronald Severing, Eric Mijts en Liesbeth Echteld met warme woorden gesproken. Er waren echter meer mensen die graag iets wilden zeggen, daarom werd besloten deze teksten te bundelen in een Liber Amicorum (vriendenboek). Rutgers zelf had als titel van zijn afscheidsrede, die hij zaterdagavond inderdaad uitsprak, gekozen voor *Na caminda – ainda na caminda* (Op weg – nog steeds op weg): Erfgoedstudie als nieuwe dynamiek. Onderzoek is immers nooit af, maar altijd onderweg. Nieuwe antwoorden roepen nieuwe vragen op.

Met deze nieuwe, institutionele benadering van de literatuur wordt aandacht gevraagd voor tekst en context, auteur en lezer in hun communicatieve verwevenheid in het literair landschap in de fasen van productie, distributie en consumptie, zoals bijvoorbeeld de rol van uitgeverij, boekhandel, bibliotheek, literaire kritiek, analyse en interpretatie in de literatuurwetenschap en het literatuuronderwijs. Het betrof een benadering die Rutgers, Ronnie Severing en Liesbeth Echteld later toepasten in de tweedelige FPI literatuurmethode Kadans, (2002) en Kadans (2006).

Verbreding

Culturele studies en erfgoedbegrip leidden tot een verdere verbreding van literatuuronderzoek en momenteel biedt digitalisering nieuwe mogelijkheden, zoals Delpher.nl van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, waarin miljoenen pagina's uit Nederlandstalige koloniale nieuwsbladen zijn gedigitaliseerd.

Voor onderzoek zijn deze gemakkelijk beschikbaar, zoals (delen van) de Civilisadó (1871), De Curaçaosche Courant (1816) en de Amigoe (1884-1995). Ook andere bladen hebben tegenwoordig digitale archieven. De Biblioteca Nacional Aruba heeft inmiddels belangrijke oude nieuwsbladen van het eiland gedigitaliseerd, onder meer El Despertador (1934) waarin bijvoorbeeld de vertaling in het Papiamento van Jorge Isaacs Maria. Maar ook heel veel ander werk. Dat biedt mogelijkheden tot nieuw en vernieuwend erfgoedonderzoek, ook voor tot nu toe verwaarloosde vormen als feuilletons, dialogen, reisbeschrijvingen, conta cuenta, combersashon en dergelijke 'seccion amena' met raadsels en puzzels die tot dat 'gewild zijn' zullen hebben bijgedragen, maar ook de 'seccion recreativa', het feuilleton.

In de nieuwsbladen, voor zover bewaard gebleven, ligt nog veel poëzie op nader onderzoek te wachten. Veel wat volgens een inmiddels verouderd cultuur- en literatuurbegrip te weinig aandacht heeft gehad, blijkt terrein voor nieuw onderzoek, ook op PhD-niveau.

"Nieuwe aandacht kan ons oordeel wijzigen van kritiek en vergetelheid naar (her) waardering. Zo leerde de Arubaanse toneelgeschiedenis me de dualistische positiebepaling van de geestelijken. Wat ik uit de toneelgeschiedenis geleerd heb, is een dualisme van de soeurs, fraters en frères: Nederlands op school, Papiaments in de vrije tijd. Oud materiaal kan ons zo een nieuwe kijk bieden", aldus Rutgers.

Wat tot nu toe verborgen bleef in oude bladen kan door middel van digitalisering met een druk op een computerknop worden opgezocht. Nieuwe technieken leiden tot nieuw en vernieuwend onderzoek: na caminda, ainda na caminda.